

Nordens Språkråd
Nordiska Ministerrådet
Store Strandstraede 18
DK-1255 Köpenhamn K

Utredningsavdelningen
Torsten Kälvmemark
2005-05-11
Reg.nr 13-1919-05

Deklaration om nordisk språkpolitik

Remiss 2005-03-31, dnr 21082.12.004/05

Högskoleverket välkomnar strävandena mot en mer artikulerad nordisk språkpolitik. Verket har i olika sammanhang på nationell nivå understrukt behovet av en tydligare uttryckt politisk vilja när det gäller forskning och högre utbildning i språk. Det rör i och för sig ett betydligt vidare problem än det som tas upp i det nu aktuella förslaget men man kan notera att t.ex. frågan om utbildning i finska vid universitet och högskolor i de övriga nordiska länderna är en viktig del av en framtida nordisk språkpolitik.

Det remitterade förslaget är utkast till ett dokument som skall antas av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna. Flera av dessa ministrar har också ansvar för den nationella mediapolitiken och mot den bakgrunden är det något förvånande att just mediernas roll för den nordiska språkgemenskapen har fått ett så begränsat utrymme i deklARATIONEN och kommentartexten.

I dag har elektroniska medier en stor betydelse för olika språks status och för den vardagliga förståelsen också av grannspråk. Trots olika utredningar (senast Ole Norrbacks rapport till Nordiska Ministerrådet "Varför syns inte nordisk TV i nordbornas TV-apparater?") har mycket lite hänt på området och det förefaller oklart om den förestående digitaliseringen av TV-näten i praktiken kommer att medföra några påtagliga förbättringar.

Även om undervisningsväsendet, från grundskola till universitet, har ett ansvar för att medvetandegöra den historiska och aktuella nordiska språkgemenskapen är det ändå på mediaområdet som det stora slaget om den internordiska språkförståelsen kommer att stå.

Att denna språkförståelse blivit sämre under senare år har nyligen belagts genom en forskningsrapport från Lunds universitet. Det finns därför all anledning att välkomna alla åtgärder som syftar till att öka förmågan att i Norden också i framtiden kommunicera på nordiska språk.

Samtidigt måste man vara medveten om att det finns en fiktion när det gäller språkförståelsen i det nordiska samarbetet. Många som deltagit i nordiska konferenser kan

vittna om de faktiska svårigheter som finns inte bara i kommunikationen mellan finskspråkiga finländare och danskar utan i allt högre utsträckning också mellan danskar och svenskar. Sloandet av svenska som obligatoriskt språk i gymnasieexamen i Finland kommer inte att underlätta det nordiska umgänget med skandinaviska språk som grund.

Mot den bakgrunden måste man se till att det bästa inte blir det godas fiende. Det kan ifrågasättas om det inte är bättre med ett nordiskt samarbete som ibland sker på engelska än inget samarbete alls. Det ökade inslaget av baltiska deltagare på nordiska konferenser, särskilt på den högre utbildningens och forskningens område, har för övrigt redan ställt denna fråga på sin spets.

Sammanfattningsvis vill Högskoleverket gärna tillstyrka tanken på Norden som en språklig föregångsregion, inte minst när det gäller forskning om andraspråk, språkteknologi och språkpedagogik. Som det konstateras i utkastet till deklaration är den nordiska modellen för språkgemenskap och språksamarbete värd att lyftas fram i internationella sammanhang, inte minst när det i andra delar av Europa (t. ex. i före detta Jugoslavien) finns tendenser att sära närbesläktade språk från varandra. Här kan Norden vara en positiv förebild.

Beslut i detta ärende har fattats av tjänsteförrättande myndighetschefen i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle och avdelningschef Håkan Forsberg. Föredragande har varit utredare Torsten Kälve mark.

Annica Lindblom

Torsten Kälve mark

Kopia till
Utbildnings- och kulturdepartementet
Svenska Språknämnden